

تورکمنیستان جمهوریتی نینگ 85 پاشی غوتلی بولسون!

هر یئلدا دأپ بولوپ گلئیشی یالی 27- نجی اکتیابر دا تورکمنیستان اوزی نینگ ملی گونینی بایرام ادیپ گلیار. یونه غاراشسزلیقدان سونگرا حاکمیت باشینا گچن ساپار منرات نیازوف، کامونیستیک پارتیانینگ مکتبینه اوسوپ یتیشن هم بولسا بیر یادا أهلی اینانچلارینی و بو پارتیا وفادارلیغی حاقیندا ایچن آنتینی و یالان آویسینی اونودیپ، تورکمنیستانینگ دویبونی توتان لیدر حؤکمینه اوزینی تورکمن حالقینا اقرار اتدیر ماگه سینانشدی.

تورکمنیستان جمهوریتی نینگ دویبونی باریپ 1924- نجی یئلدا توتان غایغیسز آتابایف و ندیربای آیتاکوف ینگ مقدس یادلارینی و خاطرالارینی حالقینگ آنگیندان سیلماق اوچین نیازوف اولارینگ هیکل لرینی ینقدیریپ، آدلارینی، داقیلان کؤچه لردن یوق اتدی. اما اول هیچ حاجان حالقینگ یوره گینه آراشایپ بیلمدی و مونی گلجکده سینانشجاقلارا باشارتماغینی ثبوت اتدی.

تورکمنیستان دولتی نینگ دویبی 1924- نجی یئلدا توتولدی و حاضر تورکمنیستانلی لار اوز جمهوریت لری نینگ 85 یاشینی توپلاماغا تاییارلاتیارلار. غاراشسزلیق واقعاسینا بولسا 18 یئل دولدی. اگر- ده یوردونگ تاریخیندا بولوپ گچیان هر بیر تازه واقعا اساس ادیپ آلینسا، اوندا اوغور دارغار. مثال اوچین شو بیزینگ یاشایان چک جمهوریتیمیز باریپ 1918- نجی یئلدا اطریش- مجارستان امپراطورلیغیندان غاراشسزلیغینی غازانیپ، اوزینی بیر ملی رسپوبلیکا حؤکمینه

جار اتدی. ایکینجی جهان اورشی دوزورینده و اوندان بیرآز سونگرا مجبوری یاغدایدا ساویت سایوزی نینگ حاضارینا قوشدوریلدی، 91- نجی یئلدا ساویت سایوزی دارغاندان سونگرا چکسلواکی آراتلیغینا قویشدی و اوندان سونگرا دوستلیقلی گورنیشده چک بیلن اسلاواک دیین یورتلارا بولوندیله. یونه هر یئلنگ اکتبرینده هم چک لر هم- ده اسلاواکلار ملی دولت درجه سینه یتن سنائی - 1918- نجی یئلی طوی- بایرام ادیپ گلیارلر. اما بیزینگ تورکمنیستاتیمیزدا نیازوف اوزینی یکه- تاک قهرمان ادیپ گورکرکم ماقصدی بیلن گچن 70 یئل تاریخینگ اوستونه آتاناچ چکیپ، اونی باسیرماغا سیناتشدی. اما اول اونگا باشارتمادی و باشارتمازام. سبایی ارکانا دولت غورماق او غروندا عزیز حاتلارینگ، جنید حاتلارینگ، غایغیسیزلارینگ، ندیریایلارینگ، کومشالی بوزیف لرینگ، اوراز تاج ناظروف لارینگ، آلا قولی قاراحانوف لارینگ، سیدمراد عوض بایفارینگ... غانی بیلن سوواران گل توپراق هنیز بويساتچلی دم آلیار.

"واطان، اوغروندا غان بریلسه واطان دیر" دیین دوشونجه بار. تورکمنیستان جمهوریتی نینگ ایلیکینجی پره زیدیتی، شول واقتی آیدیلیشی یالی تورکمنیستانینگ مرکزی اجرانیه کمیته تی نینگ باشلیغی ندیریای آیتاکوف و کامیسیارلار ساوتی نینگ باشلیغی غایغیسز آتابایف گیجه لرینی گوندیز ادیپ تورکم دولتینی اساسلاندیردیله و بو اغوردا- دا شیرین جانلارینی پیدا اتدیله.

تورکمنیستان دولتی نینگ اساسلاندیریش تاریخینا غیسناجا باقیش

واطانی آر- نامیسی قورماق اوغروندا، ایلیتا- دا سیل یالی گوندوغارا سویشوپ گلیان روس باسیبالجیلاری نینگ اؤنگونی آماقدا 1873- نجی یئلینگ اییول (جولای) آیندا ایلیکی بیلن خیوه بوموتلاری گنرال فون کاوفمانینگ غانی یوریشینده غیرغینچیلیغا اوچرایارلار. ارمنی آصیللی گنرال ایوان داویدویچ لازاریان (لازاروف) 1879- نجی یئلینگ باشلاریندا حازار دنگری نینگ گوندوغاریندا چلکنی، چکیشلری و شاقادامی دولی اوز کانترووللیغینا گچریپ، غارشی دورانلاری برک جزالاندیریار و گوندوغارا، آحالا طاراپ اوغرایار. اول سومبارینگ یانلاریندا چیبین زهریندن هلاک بولیار، یرینه نیکولای لاماکن گچیار و ایلیکینجی گوک دپه یوریشینی قورنایار. تورکمنلرینگ باتیرلاری نینگ برک غایتاویل برمگی و نوربردی حانینگ- ده روحی و مورال تایدان بیگتلی روحلاندیرماغی نتیجه سینده، لوماکن ایزا چکلیار. ماری دان گن نوربردی حان اورشدا آغتی نینگ شهید بولاندیغینی بیلپ عالیار. غاضابا مونن روس پادشاسی بو گرک اینگ آیلیغانچ و غانحور گنرالینی- اسکوبلفی آحالا ایبریار و اول 1881- نجی یئلینگ 12- نجی یانواریندا (ژانویه) غالانی پارتلادیپ، 30 مونگ تورکمنی غیریار. آشغابات بولسا باسیلیپ آنان تورکم توپراغی نینگ مرکزی قرارگاهی بلله نیار. 1884- نجی یئلدا ماری اورسیته تابین ادیلیار. شنیله لیک بیلن پتربورگ ینگ تورکم توپراغینی باسیپ آلیش پروسسه سی تماملانیار. گوک دپه غالاسی سیناندان 11 آی سونگرا بولسا یاغنی 1881- نجی یئلینگ 9- نجی دکابرینده (دسامبرینده) اورسیت بیلن ایران (خاص دوغروسی انگلیسلر، سبایی ایران پادشاسی انگلیسلرینگ اویناتغیسییدی) آراسیندا یاوز بیر شرط ناما قول چکلیار. اونگا "باسیلیپ آنان تورکم توپراغینی اوزآرا پایلاشماق بوینچا آحال شرط ناماسی" دییلیدیر. شول اساسدا تورکم توپراغی نینگ اومماسیز بولگی ایرانینگ قول آستینا بریلیار.

زاکاسپی اوبلاست (استان ماوراءخرز)

1881- نجى سنلىنگ 18- نجى مايندا (گۆك دپه غالاسى باسلىپ آلناندان 5 آى سونگرا) توركمن توپراغىنى دولى اورسىته بيرىكدىرمك بارادا، اورسىت پادشاسى نىنگ پرمانى جار ادىليار. اوندا شنىله دييليار:

"بىزىنگ قشونىمىز طاراپىندان باسلىپ آلنان توركمن توپراغى نىنگ ايمپريا بيرىكدىرلمگىنى كۆپ پنىدالى حاساپلاياريں. اول زاكاسپى كنارى نىنگ آسودالىغى اوچىن غاتى اهمىتلى. شونگا گؤرا حكم اديارىن:

حازار ياقاسىندا "زاكاسپى" دىين تازه اوبلاست دؤره دىپ، اونى قفقاز خاربى آدمنىستراتسىياسىنى نىنگ (خاربى بؤلومىنه) كاماندىرلىگى آستىنا آلمالى. تازه اوبلاست يىنگ أهلى ايشلرى قفقازداقى خاربى كاماندىرلىگى طاراپىندان دولاندىرلمالى. تازه اوبلاست يىنگ قشونى، قفقازداقى خاربى بىرلىگىنىگ آستىندا حركت اتملى. قفقاز، تازه اوبلاست يىنگ حكومت دوزگونىنى- ده كسگىتلار. " (سرات: توركمنىستانىنگ تارىخى بويونچا خرىستوماتيا. اشغابات. 1992، ص 174)

بو تازه دوران "توركمن اوبلاستى" يا- دا شول واققى آيدىلىشى يالى "زاكاسپى اوبلاستى" نىنگ مركزى اشغاباتده دورلى بينالار قورولوپ باشلانيار. دمىريول، اسكوبلف ميدانىندا (سونگراقى كارل ماركس- حاضىركى آدىنى بيله موق) مىلى كتابخانه، كليسا و بىرىنجى پارك ده خاربى آدمنىستراتسىيانىنگ بىناسى دىكلدىليار.

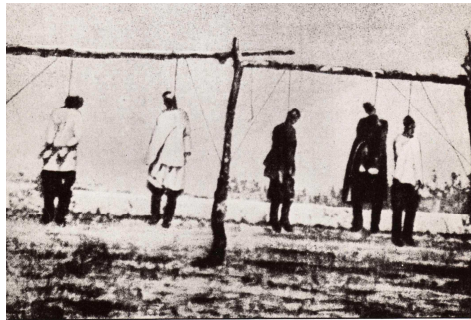
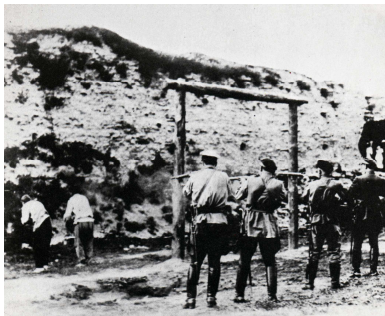
قادىمى اشغاباتدان بىر گؤرنىش (شاخصى آلبومىمدان)

شنىله لىك بىلن اورسىت پادشاسى نىنگ حاكمىتى بو يرده برک اورناشيار و اول بارىپ 1924- نجى يىلا چنلى ياغنى توركمنىستان ساويت سوسىيالىستىك رسپوبلىكاسى دؤره ديلىانچا- ده دوام اديار.

بىز بىر مقالادا شول واقعالارىنگ أهلى سىنه دگىپ گچىپ بىلمىس. دىنگه اولاردان مهم رآگىنه سىن اديارىس:

1905- نجى يىلده اورسيت ده كانىستىتوتسىيون {مشروطه} انقلابى غوزغالانگى موج آليپ باشلاندا اونونگ بير اوجى توركمين ايلينه- ده گليپ يتيار. اورتا آسيداقي روس مکتبلرينده اوقاپ يتيشنلر يا- ده اوقاپ يورن توركمين روشنفكرلرى اوز حالقى نينگ آراتليغى اوغروندا حرکت ادیب باشلايلارلار. شولاردام محمدقى آتابايف (گونباتار توركمينلريندن)، نديرباى آيتاكوف و كومشالى بويريف (مانگيشلاقدان)، الله قلى غاراحانوف، غايغيسيز آتابايف، آرتيق گول تكينسكيا (تجن دن)، سيدمراد عوض بايف (قارى غالادان)... بو حرکت قوشوليارلار. پادشاهينگ زندانيندان و ايزارلامالاريندان چيکينمان توركمينلرينگ اونگده باريجى باتيرلارى عادالات اوغروندا گورشيأرلر و بو گوروش سونگرا **1918- نجى يىللاردا عزيز حاتينگ و جنيد حاتينگ- دا غاتناشماغيندا حاص موج آليار.**

1917- نجى يىلدا اورسيت ده بلشويكلر حكومتى ينگيش غازانسا- دا اول بادا- بات اورتا آسيدا اورناشيپ بيلمدى. يونه ايكي گويجونگ آراسينداقى اورش- جنجل لر يرلى حالقى اديل چاشينگ گوزينه باقان يالى اتدى. بير طاراپدان پادشاهينگ حاكيميتى (آق لار) اول بير طاراپدا بولسا بلشويكلر(قيزيل لار) اوز-آرا گورشيأردى. بو بولسا توركمين روشنفكرلرى نينگ ايكي، تاس اوچ توپارا بولونمگينه سبأب بولدى. غاضاپلى ايزارلامالار و پاليساى ترورى بارها گويچنليأردى، اله سالنان بولسا "باسماچى، قاراقچى" حوكمينده آتيلياردى يا- دا داردان آسيلياردى.

1918- نجى يىلدا توركمينستاندا تازه دوراپ اوغران مى حكومت اوزينه قولداو گوزلاپ ماشاداتقى بریتان كنسولحاتاسى بيلن غاتناشغا گچيار. اوز باهيدينى آراماغي ماقصات ادينيأن انگليس، كترال مالله سونينگ يولباشچيلىغيندا بير گردان دان عبارت حربى توپارى بيلن دوشاق دان، توركمينستانا گيريار. يونه بلشويكلرينگ هجومينه تاپ كتيرمان بيرناچه آى سونگرا توركمينستاندان چيقمالى بوليار. بلشويكلرينگ حربيلاريندان پالتاراتسكى شول هجوملره يولباشچيلىق ادنى اوچين سونگرا اونونگ آدى آشغابادا داقيليار و اول **1928- نجى يىلدا چنلى يورگونلى بوليار.**

قادیمی آسغابادتان بیر گۆرنیش. حاضیرکی مرکزی (اورس) بازارینگ قولایی

تورکمنلرینگ اوزباشینا بیر ملی دولتی نینگ دۆره دیلمگینه هم "آق لار" هم- ده "قیزیل لار" برک غارشیلیق گۆرکزیآردیلر. شول سیآپدن تورکمنلرینگ اونگده باریجی بیگیترلرینی یوق اتمک سیاستی آنیپ باریلدی. باشدا پلکونیک اوراز سردارینگ یولباشچیلیغینداقی ملی قشون دارغادیلدی و اونونگ کوشیدآکی قارارگأهی یاتیریلدی. سونگرا آلداو یولی بیلن عزیز حانی اله سالدیلار. اونی گپله شیگه چاغیریارلار. یۆنه نامارتلیق بیلن اله سالنیپ، شاقادام داقی تورمه ده سود ادیلیپ، آتوو جزاسینه حکم ادیلیار. عزیز حان اوچ سانوی یولداشی بیلن 1919- نجی یئلینگ آپریل آیندا جبل ینگ قولاینداقی غاراجیق دبیین یرده آتیلیار (سرات: جوما آنا اورازف: عزیز حان. یاش کومونیست ژورنالی. 1992- نجی یئلینگ 19- نجی مای سانوی)

تورکمنلرینگ گۆرنیکلی افسرلریندن نیکولای یومودسکی اله دوشمچک بولوپ، کومیش دپه دأکی قومداشلارینگ آراسینا سیغینیار، دینگه یۆرپته ایش تکلیبی بیلن بلشویکلرینگ وکیلی بیلن کومیش دپه ده دوشوشاندان سونگرا ایزینا دولانیار. سرهنگ سیدمراد عوض بایف بولسا داشکنته گیدیپ، آتابایف بیلن بیله ایشلشیار و اولوم پنجه سیندن قوتولیار. 1918-1925- نجی یئلار آرالغینا تورکمن توپراغیندا "آق لار" بیلن "قیزیل لار" ینگ آراسیندا بییتی سؤوش دۆری بولوپ گچدی. اونگا "گراژدانلیق اورشی" (جنگ داخلی) دییپ آت بریلیار. شول دورینگ یاوزلیغینا قاوی گۆز یترمک اوچین تورکمنیستانینگ مشهور کینو رژیسسوری آلتی قارلیف ینگ "آیغیتلی آدیم" کینوسینی یئنه بیر گۆزک توماشا اتمک کم بولماسا گۆرک.

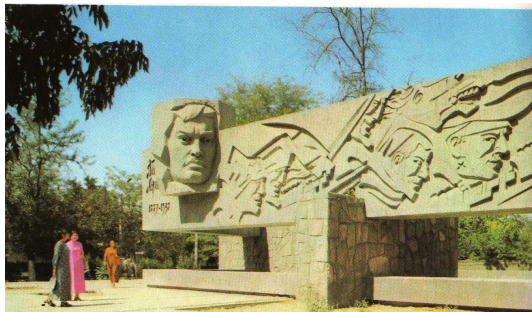
تورکمنیستانى بلشویکلره گویچ بیلن بیریکدیرن روس گنرالى میخانیل فرونزه

تورکمنستانینگ بؤلونشیگی و ملی رسپوبلیکالارینگ عمله گلیشی

بیته وی و اولی بیر توپراغا کانترووللیغینگ قین بولیانیهنا گوزیتیرن بلشویکلر، تورکمنیستانى پارچلاماق حاقیندا قرار قبول ادیارلر. 1924- نجی یئلینگ 16- نجی اییولیندا بلشویکلر، "تورکمنستان" و "تورک" سوزلری نینگ اولانیلماغینی قاداغان ادیان و اونونگ یرینه "اورتا آسیا" دیین ترمینی گیریزمک حاقیندا قرار قبول ادیارلر.

س س س ر- ینگ مرکزی اسپانیتل (اجرانیه) کمیته تی نینگ 2- نجی مجلسینده، 1924- نجی یئلینگ 27- نجی اکتیابرینده تورکمنیستان و اوزبکیستان س س ر- لرینی دؤرتمک باراسیندا قرار قبول ادیار. شول گون بولسا تورکمنیستان س س ر- نینگ دؤره دیلن گونی حؤکمینده جار ادیلیار.

باشدا تورکمنیستانى، اوزبکیستانه بیریکدیریپ، "اوتونوم" {خودمختار} استاتوسینی برماگه سینانشیلدی، یؤنه شول وقت داشکنتدأکی ساویت لر شوراسیندا حاص اکتیو ایش آلپ باران ملی قهرمانلاریمیزدان غایغیسیز آتایف، بو تکلیبی رد ادیار و تورکمنیستانینگ اوزباشینا بیر رسپوبلیکا (جمهوری) بولماغینی غازانیار. شونینگ اوچین اول "تورکمن دولتی نینگ دویبونی توتوجی دیین" آدا مناسیب بولیار.

ملی سرداریمیز قایغیسیز آتابایف ینگ شوچاغاز هیکلینه ده نیازوف چیداپ بیلمان، اونى كول- پیکون اتدیردی

تورکمن دولتی نینگ ایلکینجی پره زیدنتی ادیلیپ، ندریبای آیتاکوف بلله یار. اول رسپوبلیکا بیلن باغلی بوتین قرارلارا و پرمانلارا قول چکیپدیر. اونونگ اگیندشی غایغیسیز آتابایف بولسا شول قرارلاری و پرمانلاری یرینه یتریپدیر. حاضیرکی سوز بیلن آیدیلاندا پریمر منیستری بولوپدیر (اجرانیه کمیته ینگ باشلیغی) اولار بیلن بیرلیکده حالمئرات صأحتمیرادوف دا تورکمن دولتی نینگ شول ایلکینجی ینلاریندا گیجه سینی گوندیز دن لیدرلرینگ بیرسی حوکمینده تانالیار.

ن. آیتاکوف (سولدا) ح. صأحتمیرادوف (ساغدا)

تورکمن دولتی نینگ دویبونی توتان، یاشلار قوراماسینی دؤره دن و اونگا یولباشچیلیق دن، استالین ینگ غانلی رپره سسیاسیندا پیدا بولان ایلکینجی تورکمن گورشجنگ بیگیدی چاری ولله کوف اوغلی بیلن.

تورکمنیستانینگ ساویت سایوزینا بیریکدیرلمگی

تورکمنیستان س س ر- ینینگ بایداغی و دولت نیشانی

1925- نجی ینلینگ 20- نجی فورالیندا تورکمنیستانینگ دؤره دیلمگینی قانولاشدیران 1- نجی "بوتین تورکمنیستان" قورولتائی نینگ قبول دن جارناماسیندا شنیه دیلیار:

"تورکمنیستان ساویت سوسیالیستیک رسپوبلیکاسی دولی حقوقلی آغضا حؤکمینه س س
س ر- ه بیریکمک بیلن اؤز دولت حاکمیتینی، اؤزباشداق عامالا آشیرار و اونونگ اؤز-
ایعتیارلی لیغینی دینگه س س س ر- ینگ اساسی قانونیندا گؤرکزیلن مؤچبرده، سایوزینگ
حایئر- صالاسینا گیریان ملتر بیلن چاکلنیان. تورکمنیستان، سایوزدان ارکین بولوپ آینریلماق
حقوقینا ایه دیر. تورکمنیستانینگ توپراغی اونونگ راضیچیلیغی بولمازدان اویتگه دیلیپ
بیلینمز." (سرات: تورکمنیستان س س ر ینگ تاریخی. آتا رجب اوف 2- نجی جلد)

شنیله لیک بیلن هنیز دؤره دیندن بیرناچه آی گچیب، گچمأنکأ، هیچ حیل حالقینگ پیکیری سورالمازدان، رفراندوم
ایغلان ادیلمزدن، تورکمنیستان ساویت سایوزینا، خاص دوغروسی ماسکوا بیریکدیریلدی و اونونگ چینگ مال بایلیقلاری
ادیل پادشاه دؤریندأکیسی یالی تالانیپ باشلادی. بو تالانگچیلیغینگ بس ادیلمگی دینگه تورکمن حالقی نینگ باتیرغای
گؤره شینه و اونگا یولباشچیلیق اتجک ملی لیدرلرینه غاراشیار.

یر- سوو رفورماسی، مجبوری قالحوزلاشدیرماق

1926- نجی یئلدا تورکمنیستاندا یر- سوو رفورماسی نینگ گچیریلیأندیگی ایغلان ادیلدی. شول اساسدا بایلارا غارشی
گؤرش آلیپ باریلیپ، اولارینگ یرلری و املأگی اللریندن آلیپ، غارییلارا پایلانجاغی اؤنگه سوریلدی. کیم- ده کیم
قالحوزا قوشولسا اولارا اورتاق بایلیقدان پای بریلجگی ایغلان ادیلدی. قالحوز بولسا دینگه مرکزه گرک اوبا حوجالیق
اؤنوملری اؤندریأردی، دایخاتلارا حتی ایجک غاللاسینی- ده اکماگه روغصات بریلدی. شنیله لیک بیلن تورکمنیستاندا
آچلیق حؤکوم سوردی. مرکزه گرک بولان پاغتانی اکمه دیک دایخاتلار جزالاندیریلدی، بایلار و اولارینگ یاقینلاری سیبره
سورگون ادیلدی.

بو یاغداپا تاپ گتیرمه دیک ایلات، ایرانه و آوغانیستانه بوسا- بوسلیق ادیب باشلادیلار و بو گؤچ 1938- نجی یئللارا
چنلی ایزی اوزولمان دوام اتدی.

1927- نجی ییلینگ 22- نجی دکابرینده آشغابات رادیوسی گپله شیک بریب باشلادی. ساویت پروپاگانداسی نینگ یانی
بیلن ملی- مدنیت ینگ اؤسمگینه ده بو گپله شیکلر تاثیرلی بولدی. ساواتسیزلیغی یوق اتمک اوغروندا و معلم لاری تربیه
لأپ یتیشدیرمکده اولی کامپانیا آلیپ باریلدی، تورکمن دیلینده مکتبلر یولا قویولدی. تورکمن یازجی شاهیرلارینگ
اثرلری، کلاسیک شاهیرلارینگ دیوانی چاپ ادیلیپ باشلادی. ایراندا و آوغانیستاندا یاشایان تورکمنلر بیلن
دنگشدیریلنده، شول دؤورده بئیله ادیملر دیسنگ پروگره سسیودی. شول وقت غونگشی دولتدرده یاشایان تورکمنلرینگ
دپه سینده بولسا مرکزی حکومتلرینگ قلیجی اونپایاردی.

Doc. 131

Viscount Chilston to
Viscount Halifax.-
(Received August 27.)

My Lord,
Moscow, august
20, 1937

In my telegrams Nos. 44,
48 and 51, Saving, I had
honour to report the
downfall of the **presidents
of the Soviet Republics of
Tadjikstan, Armenia and
Turkmenistan** as well as
numerous other bearers
of high office in these
republics. In other recent
telegrams an despatches,
I had to report numbers of
arrests an imprisonments
of high party and
Government officials in
almost every part of the
Union...

تورکمن حالقی نینگ یانگی گوللأپ اوسن و هنیز دولی یتیشمه دیک
سیاسی و مدنی کادرلارینی یوق اتمک و اولارینگ یرینه اوزینه باقتا
کادرلاری اوتورتماق ماقصدی بیلن یاقاسی غاینشلی جلاذ استالین ینگ
غانلی پنجه سی حالقمیزینگ باشینا ایندی. شول غانلی رپره سسیادا
یوزلرچه گورنیکیلی سیاسی و مدنی کادرلار یوق ادیلدی، یوزلرچه سی
بولیا "بارسا گلمز" یولا اوغرا دیلدی. غایغیسیز آتابایفلار، ندیربای
آیتاکوفلار، سیدمراد عوض بایفلار، کومشالی بوری یفلر، عبدالحکیم
قول محمدوف لار، آراز محمد وفایفلر، محمد گلدیفلر، اوراز تاج
ناظروفلار، الله قلی غاراحاوفلار... آتیلیپ اولدوریلدی. بردی
کربابایفلر، غاراجا برونوفلار، شالی ککیل اوفلار، سورگونه ایبریلدی،
غالانلاری بولسا یوردونگ ایچیندکی زندانلارا تاشلاندى.

بریتانیانینگ ماسکواداقی ایلچی حاناسی نینگ 1937-نجی یئلننگ
20-نجی آگوستیندا لندنه یوللان تله گرامماسیندا تورکمنیستانینگ پره
زیدنتی نینگ و یوقاری درجه لی حکومت رسمیلری نینگ آتیلیپ
اولدورلندیگی و بیرتویاری نینگ تورما باسیلانیدیغی خبر بریلیدیر.
(سرات:

British Documents On Forgien Affairs (1917-1939) Part II.
Vol.14 University Publications of America

غایغیسیز آتابایف ایش اوتاغیندا. 1932. اول دینگه تورکمنیستانینگ دال، ایسم تورکمنصأحرالی تورکمنلرینگ- ده ارکینلیگه قاویشماغی
اوغروندا تقلا دن یولباشچیدیر.

تورکمنیستانینگ یوقاری شوراسی نینگ پره زیدومی نینگ باشلیغی حیوه لی بابایف 1941- نجی یئلینگ 3- نجی آگوستیندا- 39 یاشیندا- ایردن ایشینه باریرقا بیر روس سالداتی طراپیندان آتیلیپ اولدوریلدی.

ساغدان: کومشالی بۆری یف- ع. قولموحاممدوف- محمد گلدیف

1941- نجی یئلدا ایکینجی جهان اورشی نینگ اودی توتاشدی. بو اورشا غاتناشدیریلان یوز مونگرچه تورکمن پیدا بولدی و یا کوپوسی ماینپ بولدی. هنیز بو بلادان غوتولوپ، اونونگ یاراسینی ساراپ یتیشمه دیک حالقینگ باشینا آشغابات یر انرانماسی ایندی. 1948- نجی یئلینگ 5- نجی اکتبر گیجه سی گویچلی بولان شول طبیغی بدباغتچیلیقدا یوزمونگدن قاوراق تورکمن هلاک بولدی.

ماینلغانلیق و دورغونلیق دۆری

استالین اولندن سونگرا اونونگ یرینه گچن نیکیتا خروشچف، ماینلغانلیق سیاساتینی ایغلان ادیپ، استالین ینگ شاخصیت کولتینی پاش اتمآگه سینانشدی. اما اولام ساویت ک گ ب سی نینگ چیغریندان چیقپ بیلمه دی. اول 1962- نجی یئلدا تورکمنیستانا باردی. شول وقت تورکمنیستانینگ کومونیست پارتیاسی نینگ بیرنجی سکره تاری بالیش عوض اوف دی. شوندا خروشچوف دان، علملار آکادمیاسی نینگ بیناسی اوچین پول سورالاندا ادبسیزلیک بیلن اولی معرکاتینگ اونگونده جوبیلرینی چۆریپ:

"اینها گۆریانگیزی، اولارینگ ایچی بوش" دییار. سونگرا اولی استادیوندا تورکمن حالقینا یوزله نیپ: "اگر سیزه گۆسینگی توتدورسانگ سیز اونی اممان، دیشلاپ قوپارار سینگیز، ایندی سیز اوزونگیز کلنچک بولونگ" دییار. شوندا میتینگده اوتورانلارینگ خونگوردسینه یر قوزغان یالی بولدی. اگر بیزینگ اوچ طبیغی بایلیغیمیزدان دینگه بیرسی

(نفت، گاز، باغتا) اۆز ایختیاریمیزا بریلسه، گونومیزی گۆرردیک " دییلیار. (سرات: بی بی

پالیوانوا. تورکمنیستان غازیاتی. 13- نجی نوبابر. 92- نجی یئل)

آناسولطان ککیلوا- پایزی اورازوف

برژنف ینگ دورغونلیق دۆرینده- ده اویتگان زات بولمادی. طبیعی بایلیق مرکزہ گیدیاردی، حالق بولسا گرک زادینی دیلاپ آلیاردی. ایزارلامالار و غارشى دوریاتلاری یوق اتمک ماشینی بار گویجی بیلن دوام ادیاردی. شول دۆرده شاهیرا آناسولطان ککیلوا، پایزی اوراز دالی حانا تاشلاندی، قوربان ناظار عزیزوف گۆمورتیک یاغدایدا آتیلیپ اولدوریلدی، آناسولطانیگ جسدی بولسا 1982- نجی یئلدا ماشغالاسینا بریلدی....

شئیلہ لیك بیلن غاراشسیزلیق یئلارینا یتیلدی. نیازوف 91- نجی یئلینگ باشلاریند "سایوزینگ حاضاریندا قالمالی" دیین رفرنومینی 99% بیلن گچیریلندیگینی آیتدی. حاجان- دا سایوز دارغاندا، اکتبر آیندا تورکمنیستان غاراشسیزلیغینی جار اتدی. شوندان سونگ اول اۆزینی تورکمن حالقینا غاراشسیزلیق آلیپ برن لیدر حۆکمینده اقرار اتدیرماغه سیناتشدی و اۆزینی تورکمنباشی هم عمرلیک پره زیدنت دییپ جار اتدی. اول شهرلره، اوبالارا حتی کۆچه لره، اۆزی هم- ده انه- آتاسی نینگ آدینی داقدیریب چیقماق بیلن قاناحاتلانمان، آی آدلارینا اۆزی نینگ هم اجه سی نینگ آدینی داقدی. شئیدیپ یکه اۆزینی دال، ایسم بوتین تورکمنیستانی، تورکمن حالقینی دونیا ماسغارا اتدی. ایندی اونونگ یرینه گچن بردی محمدوف ده ادیل شول یولدان باریار. آدینی متجیدلره داقدیریار. آتاسی نینگ آدینی- ده مکتبلره داقدیریار. ادارالارینگ بینالاریندا نیازوف ینگ صورتلارینی آیردیریب، اۆز صورتلارینی آسدیریار...

تورکمنیستان و تورکمن حالقی بیرگون حاقیقی غاراشسیزلیغینا قاوشار، طبیعی بایلغینگ حۆذیرینی بیرگون حالق گۆریپ باشلار و اولگون داش دال.

آقمیرات گورگنلی

تاریخ علملارینگ کاندیداتی

پراگ. اکتبر 2009